

Sammanfattning

I målet, som rör bl.a. frågan om en arbetsgivare inför vissa beslut i verksamheten har följt gällande kollektivavtal om samverkan, har invänts att talan gått förlorad till följd av preskription. Avgörande för preskriptionsfrågan är vid vilken tidpunkt den centrala tvisteförhandlingen avslutades.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2006-03-08
StockholmDom nr 29/06
Mål nr A 231/04**KÄRANDE**Sveriges Psykologförbund, Box 3287, 103 65 STOCKHOLM
Ombud: advokaten Tom Johansson, Box 1670, 111 96 STOCKHOLM**SVARANDE**Landstinget Halland, Box 517, 301 80 HALMSTAD
Ombud: arbetsrättsjuristen Tomas Björck, Sveriges Kommuner och
Landsting, 118 82 STOCKHOLM**SAKEN**

Kollektivavtalsbrott m.m.

Mellan Landstinget Halland (landstinget) och Sveriges Psykologförbund (förbundet) gäller varandra avlösande kollektivavtal. Bl.a. gäller dem emellan ett samverkansavtal, "Samverkansavtal Halland", som ingicks den 15 december 1994. Avtalet träffades mellan landstinget på ena sidan och ett antal arbetstagarorganisationer, däribland förbundet, på andra sidan.

E.G., I.B. och P.W. är psykologer och medlemmar i förbundet. De är anställda vid Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen (BUP) i Kungsbacka.

Mellan parterna råder tvist om landstinget inför vissa beslut följt samverkansavtalet och 38 § medbestämmandelagen. Lokala och centrala tvisteförhandlingar har förts utan att parterna kommit överens.

Förbundet har väckt talan mot landstinget och yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta landstinget att betala allmänt skadestånd till förbundet med 200 000 kr och till var och en av P.W., I.B. och E.G. med 25 000 kr, jämte ränta på samtliga belopp enligt 6 § räntelagen från den 4 november 2004 tills betalning sker.

Landstinget har bestritt yrkandena. För det fall domstolen skulle finna att landstinget brutit mot samverkansavtalet har landstinget vitsordat ett allmänt skadestånd till förbundet om 5 000 kr som i och för sig skäligt. Inget belopp har vitsordats som i och för sig skäligt allmänt skadestånd till de enskilda medlemmarna. Ränterykandena har vitsordats som i och för sig skäliga.

Landstinget har yrkat att förbundets talan, enligt 4 kap. 7 § lagen om rättegången i arbetstvister, skall avvisas till den del den avser brott mot 38 § medbestämmandelagen under påstående att denna fråga inte varit föremål för tvisteförhandling.

Förbundet har bestritt yrkandet om avvisning.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Allmänt

Samverkansavtalet från år 1994 hänvisar till det centrala avtalet ”Utveckling 92”. Utveckling 92 är ett rekommendationsavtal slutet mellan de centrala parterna. Av Utveckling 92 framgår bl.a. följande. En utgångspunkt vid samverkan i landsting är att även den enskilda arbetstagaren skall delta. Samverkan skall omfatta arbetsgivare, anställda och fackliga företrädare. Basen för samverkanssystemet är arbetsplatsträffen. Det är där individens inflytande skall få komma till uttryck. Samverkan skall ske på två nivåer, dels i arbetsplatsträffar, där samverkan sker på individnivå, dels i samverkansgrupp, där samverkan sker mellan arbetsgivare och facklig organisation. Syftet är att alla anställda skall delta i arbetsplatsträffar. En möjlighet finns att göra arbetsplatsträffen liktydig med samverkansgrupp, vilket innebär att den fackliga organisationen avstår sin samverkan och överlåter den till individerna i stället. Samråd i samverkansgrupp enligt Utveckling 92 ersätter information och förhandling enligt 11, 19 och 38 §§ medbestämmandelagen.

En skillnad mellan Utveckling 92 och Samverkansavtal Halland är att samråd i samverkansgrupp enligt samverkansavtalet inte kan ersätta förhandling enligt 38 § medbestämmandelagen. Även enligt samverkansavtalet kan arbetsplatsträff göras liktydigt med samverkansgrupp. Detta skall ske i separata överenskommelser mellan parterna. Sådan överenskommelse måste göras i kollektivavtalets form. Någon sådan överenskommelse finns inte för BUP i Kungsbacka, vare sig i kollektivavtal eller annan form.

Förhållandena vid BUP i Kungsbacka under våren 2003

BUP i Kungsbacka är en av flera BUP-mottagningar i BUP Halland. BUP-verksamheten ingår tillsammans med vuxenpsykiatri i psykiatriförvaltningen i Halland. Samverkansgrupper finns vid BUP Halland och på förvaltningsnivå.

Under våren 2003 fanns elva anställda vid BUP i Kungsbacka. Det var sex psykologer, däribland förbundets i målet aktuella medlemmar, två läkare, en kurator, en sekreterare och chefen, M.J-L. På mottagningen hölls arbetsplatsträffar en gång per vecka som samtliga anställda brukade delta i. Ingen facklig representation fanns vid dessa möten. Den 7 april 2003 hölls en arbetsplatsträff, varvid M.J-L. uppgav att två planerade personaldagar i maj skulle minskas till en och att en utvecklingskonsult skulle inbjudas för att stötta personalen i samarbetsfrågor. Vid en arbetsplatsträff den 14 april informerade M.J-L. om att hennes chef hade rekommenderat en

organisationskonsult vid namn J.S. samt att hon kontaktat denne och skulle träffa honom senare samma dag. Detta uppfattades av de närvarande som enbart en information. Den 23 april meddelades personalen att J.S. skulle hålla enskilda samtal med alla anställda i syfte att få en god förberedelse inför personaldagen den 6 maj. Den 27 april gick ett meddelande ut till personalen från J.S. Av meddelandet framgick bl.a. att i hans uppdrag även ingick att bistå M.J-L. på längre sikt med en ny organisation samt vilka frågor han hade tänkt diskutera med de anställda. Den 5 maj kallades psykologerna på mottagningen en och en in till M.J-L. och fick beskedet att beslut hade fattats om att förändra intagningsrutinerna på mottagningen. Tidigare hanterades nya ärenden i en s.k. remisskonferens, där samtliga sex psykologer deltog. Den nya ordningen innebar att en intagningsgrupp, med hälften av psykologerna, skulle hantera nya ärenden och att E.G., I.B. och P.W. inte skulle ingå i gruppen. Det framkom senare att beslutet grundade sig på ett förslag från J.S. Beslutet var av ingripande beskaffenhet och innebar viktiga förändringar av verksamheten vid BUP i Kungsbacka och av arbetsförhållandena för samtliga psykologer vid mottagningen, särskilt för E.G., I.B. och P.W. Av minnesanteckningar från personaldagen den 6 maj framgår att det då beslutades att den nya intagningsordningen skulle börja gälla från den 1 juni och att den skulle utvärderas vid kommande årsskifte. Intagningsförfarandet behandlades vid arbetsplatsträffen den 12 maj. Enligt ett brev från M.J-L. till SACO:s representant på förvaltningsnivå föregicks beslutet om förändringen av samråd vid arbetsplatsträffar.

Det beskrivna händelseförloppet innefattar tre beslut som landstinget fattat, nämligen beslutet att engagera en utomstående konsult och att därvid välja J.S., beslutet om vilket uppdrag denne skulle ha samt beslutet att införa nya intagningsrutiner för mottagningen. Beslutet att över huvud taget engagera en konsult är en fråga som omfattas av arbetsgivarens primära förhandlingsskyldighet enligt 11 § medbestämmandelagen och som enligt samverkansavtalet därmed skall föregås av samverkan. Beslutet att anlita just J.S. omfattas av förhandlingsskyldigheten enligt 38 § medbestämmandelagen. Utformningen av J.S:s uppdrag omfattas också av förhandlingsskyldigheten enligt 11 § eller i vart fall av informationsplikten enligt 19 § medbestämmandelagen och skall följaktligen också föregås av samverkan enligt samverkansavtalet. Även införandet av de nya intagningsrutinerna skulle enligt samverkansavtalet ha föregåtts av samverkan. Någon samverkan eller förhandling enligt 38 § medbestämmandelagen har över huvud taget inte skett. Som anförts tidigare finns inte någon överenskommelse om att ersätta samverkansgrupp med arbetsplatsträff. Vad som förekommit vid arbetsplatsträffarna uppfyller inte heller i sig kravet på samverkan. Någon diskussion av de aktuella frågorna har över huvud taget inte förekommit. Landstinget har således vid de aktuella besluten brutit mot både samverkansavtalet och 38 § medbestämmandelagen. Samverkan kring de aktuella frågorna skulle ha skett vid arbetsplatsträff. Genom att underlåta att samverka på individnivå på detta sätt har landstinget brutit mot samverkansavtalet och därigenom ådragit sig skadeståndsansvar gentemot såväl de berörda psykologerna personligen som förbundet. Samverkan har inte heller ägt rum på facklig nivå, varför landstinget även av det skälet är skadeståndsskyldigt mot förbundet. Även genom att anlita J.S. utan att förhandla

enligt 38 § medbestämmandelagen har landstinget ådragit sig skadeståndskyldighet gentemot förbundet. Yrkat belopp till förbundet är skälig ersättning för samtliga dessa brott.

Landstinget

Allmänt

Psykiatrin inom Landstinget Halland blev en egen förvaltning den 1 januari 2003. Under våren 2003 var organisationen fortfarande delvis provisorisk. BUP i Kungsbacka var då en av sju basenheter. Senare sammanfördes BUP-mottagningarna till en enda basenhet.

Enligt samverkansavtalet skall samverkan ske på tre nivåer: landstingsnivå, förvaltningsnivå och basenhetsnivå. Arbetsplatsträffar på varje arbetsplats kompletterar detta system. Arbetsplatsträffarna kan ersätta samverkan på basenhetsnivå och ingen särskild form krävs för en överenskommelse om en sådan ordning. Detta är praktiskt på mindre arbetsplatser där arbetsplatsträffen och samverkansgruppen blir i stort sett identisk.

Utveckling 92, som inte är ett rekommendationsavtal, ersätter 11, 19 och 38 §§ medbestämmandelagen. Samverkan enligt samverkansavtalet ersätter däremot endast information och förhandling enligt 11 och 19 §§ medbestämmandelagen och innebär ett avsteg från Utveckling 92. Frågor som omfattas av 38 § medbestämmandelagen skall således alljämt förhandlas enligt den lagen. Samverkansavtalet är ett avtal om kollektiva rättigheter. Det reglerar samverkan mellan avtalets parter och binder bara dessa. Det medför följaktligen inga skyldigheter eller rättigheter för de enskilda anställda. Rättslig grund för allmänt skadestånd till de enskilda medlemmarna saknas. I vart fall föreligger skäl till jämkning av ett eventuellt sådant skadestånd.

Förhållanden vid BUP i Kungsbacka under våren 2003

Vid BUP i Kungsbacka hanterades alla samverkansfrågor inledningsvis på arbetsplatsträffarna. Efterhand rekommenderade primärvårdschefen att formella samverkansgrupper skulle inrättas. År 1996 beslutade då personalen vid BUP i Kungsbacka att arbetsplatsträffarna skulle gälla som samverkansgrupp. Därefter har arbetsplatsträffarna fungerat både som sådana och som samverkansgrupp med samtliga inblandade parter goda minne. På detta sätt har genom konkludent handlande utvecklats en praxis som förbundet är bundet av. Hur samverkan fungerar framgår av en informationsskrift, ”Välkommen till Kungsbacka”, som delas ut till alla nyanställda.

M.J.-L. är sedan oktober 2001 chef vid BUP i Kungsbacka. Ärenden kommer in till mottagningen via telefon från t.ex. föräldrar eller via andra aktörer, såsom socialtjänst eller skolans elevvård. Telefonanmälningar tas emot av någon psykolog, kurator eller läkare. Tidigare hölls veckovis en remisskonferens, där alla anställda deltog och inkommande ärenden föredrogs och fördelades. Alla ärenden kunde inte alltid fördelas vid dessa möten, utan sköts då upp till kommande vecka. Efter konferensen bokade

den som tilldelats ärendet ett första bedömningsamtal med patienten. Efter detta samtal togs ärendet upp igen på en behandlingskonferens, där samtliga anställda medverkade och beslut fattades om fortsatt behandling och avslutande av ärenden. Kort efter att M.J-L. tillträtt som chef konstaterade hon att denna ordning inte fungerade så bra. Samarbetet på mottagningen fungerade inte. Där fanns interna problem och det rådde en dålig stämning. Det kom in klagomål från samarbetande enheter, t.ex. socialtjänsten, angående bl.a. långa väntetider och att inte större flexibilitet fanns när det gällde val av behandlingsmetoder. Under år 2002 diskuterades dessa problem på arbetsplatsträffar. Ett i landstinget använt kvalitetssäkringsverktyg utvisade att svåra motsättningar fanns på mottagningen när det gällde beslutsfattande, tidsplanering och fördelning av ärenden. M.J-L. var angelägen om att åtgärda dessa problem.

I mars 2003 bestämdes att mottagningen skulle ha s.k. personaldagar den 5 och 6 maj. M.J-L. uppmanade därvid de anställda vid flera tillfällen att komma med förslag på vad som skulle behandlas under dagarna. Några sådana förslag kom dock inte. Vid arbetsplatsträffen den 7 april framfördes inga synpunkter eller frågor angående det planerade anlitaandet av en utvecklingskonsult. Vid arbetsplatsträffen den 14 april närvarade E.G. även som representant för SACO. Inte heller då framfördes några synpunkter beträffande konsulten, mer än att någon kände igen hans namn och hade positiva associationer till det. Vid denna arbetsplatsträff skedde samverkan kring tillsättningen av en kurator. E.G. justerade protokollet, som således exemplifierar hur arbetsplatsträffarna fungerat även som samverkansgrupp. Veckan före arbetsplatsträffen den 28 april lämnades skriftlig information till de anställda om J.S. och hans uppdrag. Vid arbetsplatsträffen den 28 april var även J.S. närvarande, och de anställda hade möjlighet att ställa frågor till honom och M.J-L. om hans uppdrag. Vad som avses i J.S:s skrivelse till personalen med frågor inför de enskilda samtalen dem emellan, om att han har uppdrag att på längre sikt bistå M.J-L. med den nya organisationen, är den omorganisation av hela psykiatriförvaltningen i Halland som då genomfördes. Genom arbetsplatsträffarna och den skriftliga informationen gjordes det helt klart för de anställda vad J.S. skulle arbeta med.

J.S. lämnade efter att ha samtalat med alla på arbetsplatsen sin rapport. I rapporten föreslog han förändrade rutiner i samband med intagningen. Förslaget innebar att remisskonferensen skulle ersättas av en intagningsgrupp, där representanter från varje personalgrupp, men inte hela personalen, skulle ingå. Uppdraget att ingå i gruppen skulle rotera bland de anställda. Den 5 maj kunde någon arbetsplatsträff inte hållas eftersom M.J-L. hade ett annat möte. Hon och J.S. gick därför samma dag igenom rapporten enskilt med var och en av de anställda. Under planeringsdagen den 6 maj diskuterades förslaget och alla hade tillfälle att framföra sina synpunkter på det. Alla anställda var närvarande. Det fattades då beslut om att på försök genomföra J.S:s förslag. Nyordningen diskuterades också på arbetsplatsträffen den 12 maj. Inga synpunkter om beslutet och dess genomförande framfördes då. Vid en arbetsplatsträff i december 2003 och ett särskilt möte i januari 2004 beslutades att den nya ordningen med intagningsgrupp skulle fortsätta.

De anställda vid BUP i Kungsbacka och de fackliga företrädarna har fort-löpande fått information om konsultuppdraget och de nya rutinerna. Lands-tinget har således uppfyllt sina skyldigheter enligt 19 § medbestämmande-lagen och samverkansavtalet.

Beträffande de förändrade rutinerna vid intagning av nya patienter har sam-verkansskyldighet inte förelegat, eftersom de inte inneburit någon viktig för-ändring av verksamheten. Inget kollektivavtalsbrott föreligger således i denna del. Om samverkansskyldighet förelegat har denna fullgjorts vid arbetsplatsträffar och vid personaldagen den 6 maj 2003. Samverkan har därvid skett helt i enlighet med samverkansavtalets intentioner och syften. De anställda har fått framföra sina synpunkter vid personaldagen i stället för vid en arbetsplatsträff. Detta kan utgöra ett formellt fel, men med tanke på de faktiska omständigheterna och vilka som deltagit har det varit tillräckligt. Det är för detta eventuella fel som ett allmänt skadestånd till förbundet om 5 000 kr har vitsordats.

Avvisning

Det påstådda brottet mot medbestämmandelagen har inte varit föremål för vare sig lokal eller central förhandling mellan parterna. Rättegångshinder föreligger därför i denna del enligt 4 kap. 7 § lagen om rättegången i arbets-tvister.

Förbundet påkallade i juli 2003 lokal förhandling och en sådan ägde rum den 18 september. I förhandlingsframställningen angavs att förbundet påstod brott mot 38 § medbestämmandelagen, men detta påstående frånfölls uttryckligen av Å.H. senare vid den lokala förhandlingen. Av protokollet från förhandlingen framgår inte att förbundet påstått att landstinget brutit mot 38 § medbestämmandelagen. Någon invändning mot protokollets utformning har inte framförts av förbundet.

Förbundet påkallade i oktober 2003 central förhandling. I förhandlingsfram-ställan angavs inte att brott mot 38 § medbestämmandelagen påstods eller att denna fråga hade behandlats vid de lokala förhandlingarna. Centrala för-handlingar ägde rum under vintern 2003/2004. Dessa handlade framför allt om ett påstående från förbundet att de tre aktuella medlemmarna hade skilts från sina anställningar. Brott mot 38 § medbestämmandelagen diskuterades över huvud taget inte.

Brott mot 38 § medbestämmandelagen

Om Arbetsdomstolen tillåter förbundets talan även i den del den avser påstått brott mot 38 § medbestämmandelagen görs gällande att förhandlingsskyldig-het enligt nämnda lagrum inte förelegat. Förhandlingsskyldigheten enligt den bestämmelsen inträder bara när en kollektivavtalsbunden arbetsgivare avser att anlita någon utomstående uppdragstagare för sådana arbetsuppgifter som ingår som ett naturligt led i arbetsgivarens normala verksamhet. Landstinget bedriver inte någon sådan konsultverksamhet som det var fråga om här. Det

uppdrag J.S. fick hade således inte kunnat utföras i landstingets egen regi. Om domstolen finner att uppdraget omfattas av förhandlingsskyldigheten i 38 § medbestämmandelagen görs gällande att arbetet varit av kortvarig och tillfällig natur och krävt särskild sakkunskap och därför omfattas av undantagsregeln i lagrummets andra stycke. Samma invändning görs gällande för det fall domstolen finner att frågan omfattats av förhandlingsskyldighet enligt samverkansavtalet. Denna skyldighet har då haft samma omfattning som 38 § medbestämmandelagen.

Preskription

Vid den centrala förhandlingen under vintern 2003/2004 diskuterades inte frågan om hur förhandlingen skulle avslutas. Under våren 2004 fördes förlikningsdiskussioner mellan Å.H. och J.A. Förlikning träffades inte och J.A. ansåg i början av maj att det inte var meningsfullt att fortsätta diskussionerna. Han skickade därför ett protokoll daterat den 6 maj och ett följebrev till Å.H. Å.H. hördes därefter, trots påminnelse, inte av J.A. skickade honom därför ett nytt brev, den 23 juni, med ett nytt exemplar av protokollet och ett följebrev där han angav att om undertecknat protokoll inte återsändes skulle Landstingsförbundet frånträda förhandlingen den 1 juli. J.A. blev därefter kontaktad av förbundet och träffade C.D. och J.R. den 30 juni. Vid mötet fördes inga förhandlingar, utan de närvarande diskuterade den uppkomna situationen och svårigheterna att få protokollet färdigt. De alternativ som fanns för förhandlingens avslutande var att Landstingsförbundet frånträdde förhandlingen eller att förbundet justerade protokollet, som var upprättat den 6 maj 2004 och vari angavs i den avslutande paragrafen att förhandlingarna förklarades avslutade. Ingen överenskommelse om ändring av tidpunkten för förhandlingens avslutande träffades. Förbundet justerade protokollet den 6 juli och detta kom till Landstingsförbundet den 7 juli.

Enligt KHA 94 skall talan väckas inom fyra månader från den dag den centrala förhandlingen avslutades. I annat fall är rätten till talan förlorad. I avtalet stadgas också att förhandling skall anses avslutad den dag parterna enats om att förklara den slutförd eller, oavsett detta, när part frånträder förhandlingen. I enlighet med detta avslutades förhandlingen den 6 maj 2004, såsom anges i det utan anmärkningar justerade protokollet. I vart fall avslutades förhandlingen den 1 juli 2004 i enlighet med J.A:s brev till Å.H. i slutet av juni. Enligt landstingets uppfattning gick således tiden för talans väckande ut i första hand fyra månader efter den 6 maj 2004 och i andra hand fyra månader efter den 1 juli 2004. Eftersom stämningsansökan gavs in först den 2 november 2004 är talan därmed preskriberad.

Förbundet

Avvisning

Den 2 juli 2003 påkallade förbundet genom Å.H. lokal tvisteförhandling med landstinget, varvid angavs bl.a. att landstinget enligt förbundets uppfattning

hade brutit mot 38 § medbestämmandelagen. Protokollet från den lokala förhandlingen den 18 september 2003 skall läsas tillsammans med förhandlingsframställan. Central förhandling inleddes därefter i december samma år mellan Å.H. och J.A. Av skrivelse från Å.H. till J.A. senare i december framgår att denna förhandling gällt samma frågor som den lokala förhandlingen. Å.H. och J.A. hade därefter flera kontakter med varandra. Vid dessa diskuterades i första hand möjligheterna att komma överens i tvisten och de egentliga tvistefrågorna ägnades inte så mycket tid. Frågan om brott mot 38 § medbestämmandelagen har dock varit aktuell redan från början av den lokala förhandlingen och levt vidare under den centrala förhandlingen. Förhandlingskravet enligt 4 kap. 7 § lagen om rättegången i arbetstvister är därmed uppfyllt.

Till det sagda kommer att det är tillåtet att föra talan om alla frågor som har samma identitet som den tvistefråga som varit föremål för de föregående förhandlingarna. Eftersom frågan om brott mot 38 § medbestämmandelagen i förhållande till käromålet i övrigt ligger inom ramen för en tillåten taleändring enligt 13 kap. 3 § rättegångsbalken är förbundet således under alla förhållanden oförhindrat att i målet föra talan även om den frågan.

Preskription

När Å.H. och J.A. träffades i december 2004 uppgav Å.H. att förhandlingen skulle anses avslutad när justerat protokoll är upprättat. J.A. bejakade detta. Oavsett detta följer av KHA 94 att förhandlingen avslutades den 7 juli 2004, då det justerade protokollet kom till Landstingsförbundet.

Den 6 maj 2004 meddelade J.A. via e-post till Å.H. att landstinget avböjde ett lämnat förlikningsförslag och att det enligt J.A:s uppfattning var färdigförhandlat samt att han därför skulle skicka ett förhandlingsprotokoll till Å.H. Protokollet kom till förbundet per post först den 28 juni tillsammans med ett följebrev. I följebrevet angavs att om inte undertecknat protokoll återsändes till Landstingsförbundet före den 1 juli 2004 skulle Landstingsförbundet frånträda förhandlingen. Å.H. hade då semester, varför försändelsen mottogs av C.D. C.D. och förbundsdirektören J.R. hade ett möte med J.A. den 30 juni. Han redogjorde därvid för tvisten. C.D. och J.R. ville ytterligare undersöka möjligheterna till förlikning och fick därför anstånd med att underteckna protokollet. Den 2 juli stod det klart att det inte gick att träffa förlikning. C.D. meddelade då J.A. detta och att hon skulle skicka protokollet till Å.H. för justering. C.D. uppfattade att J.A. lämnade anstånd med protokollets undertecknande vid deras kontakter. Å.H. undertecknade protokollet och återsände det till Landstingsförbundet den 6 juli 2004. Landstingsförbundet fick det undertecknade protokollet den 7 juli 2004 och det är den dagen som förhandlingen skall anses avslutad. Talan har således väckts i tid.

Landstinget

Avvisning

Att i ett käromål angående brott mot ett kollektivavtal, som inte behandlar den aktuella bestämmelsen i medbestämmandelagen, föra in ett påstått brott mot en specifik regel i medbestämmandelagen kan inte anses som en tillåten taleändring enligt 13 kap. 3 § rättegångsbalken.

Domskäl

Twisten

Vid BUP i Kungsbacka ändrades under försommaren 2003 förfarandet för intagning av nya patienter. I samband därmed anlätades en utomstående organisationskonsult. Twisten gäller om landstinget underlåtit att samverka om det förändrade intagningsförfarandet, om att engagera en konsult och om utformningen av konsultens uppdrag i enlighet med reglerna i det mellan parterna gällande samverkansavtalet och därför ådragit sig skadeståndsskyldighet mot förbundet och tre av dess medlemmar för brott mot kollektivavtalet. Vidare är tvistigt om landstinget brutit mot 38 § medbestämmandelagen genom att inte förhandla med förbundet innan beslut fattades om att konsulten J.S. skulle engageras för konsultuppdraget.

Landstinget har bestritt förbundets talan. Såvitt gäller frågan om påstått brott mot 38 § medbestämmandelagen har landstinget yrkat att talan i den delen skall avvisas eftersom den enligt landstingets uppfattning inte har varit föremål för förhandlingar mellan parterna och att därför rättegångshinder föreligger enligt 4 kap. 7 § lagen om rättegången i arbetstvister. Vidare har landstinget gjort gällande att talan i målet väckts för sent och att käromålet i dess helhet därför är preskriberat.

Förbundet har bestritt yrkandet om avvisning liksom att talan skulle vara preskriberad.

Utredningen i målet

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. På förbundets begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med E.G., I.B. och P.W. och vittnesförhör hållits med Å.H. och C.D. På landstingets begäran har vittnesförhör hållits med J.A., R.L., M.J-L. och M.G-J. Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

Avvisningsfrågan

Enligt 4 kap. 7 § lagen om rättegången i arbetstvister får – med vissa undantag som inte är aktuella här – talan inte tas upp till prövning av Arbetsdomstolen förrän förhandling, som kan påkallas enligt medbestämmandelagen eller kollektivavtal, har ägt rum rörande tvistefrågan. Landstinget har hävdat att förhandling inte har ägt rum rörande frågan om påstått brott mot 38 §

medbestämmandelagen och att talan i den delen därför skall avvisas. Förbundet har uppfattningen att frågan om landstingets underlåtenhet att förhandla om att utse just J.S. till konsult har funnits med som en fråga vid förhandlingarna. Vidare har förbundet anfört att det föreligger en sådan identitet mellan de tvistefrågor som behandlats vid tvisteförhandlingarna och frågan om påstått brott mot 38 § medbestämmandelagen att förbundet under alla förhållanden kunnat föra in frågan i målet inom ramen för möjligheterna till tillåten taleändring enligt 13 kap. 3 § rättegångsbalken.

Av utredningen i målet framgår att frågan om påstått brott mot 38 § medbestämmandelagen fanns med bland ett antal andra frågor i framställningen om lokal förhandling. Genom vittnesförhör och skriftlig bevisning har framkommit att de efterföljande förhandlingarna kom att i första hand vara koncentrerade på de påstådda brotten mot samverkansavtalet och ett då av förbundet framfört påstående om att de aktuella medlemmarna hade skilts från sina anställningar. Landstinget har hävdat att förbundet vid den lokala förhandlingen uttryckligen återtog påståendet om brott mot 38 § medbestämmandelagen. Personaldirektören R.L., som företrädde landstinget i den lokala förhandlingen, och förbundsjuristen Å.H., som företrädde förbundet, har i sina vittnesförhör lämnat olika uppgifter på den punkten. Det är mot den bakgrunden inte utrett att förbundet då uttryckligen återkallade sitt påstående om brott mot 38 § medbestämmandelagen. Frågan är däremot inte särskilt nämnd i förbundets påkallande av den centrala förhandlingen där det inledningsvis konstateras att förbundet vid den genomförda lokala förhandlingen påstått dels att arbetsgivaren skilt tre av förbundets medlemmar från deras anställningar utan att grund för detta förelegat, dels att arbetsgivaren brutit mot lokalt kollektivavtal om samverkan. Av vittnesförhören med Å.H. och arbetsrättsjuristen J.A., som företrädde Landstingsförbundet vid den centrala förhandlingen, framgår att frågan om brott mot 38 § medbestämmandelagen över huvud taget inte diskuterades vid den förhandlingen. Det finns inte heller någon anteckning i protokollet från den centrala förhandlingen om att så skulle ha skett. I protokollet har, såvitt nu är av intresse, enbart antecknats att förbundet gör gällande att landstinget gjort sig skyldigt till brott mot samverkansavtalet då samverkan ej ägt rum beträffande konsulten J.S:s direktiv och att landstingsförbundet gör gällande att samverkansskyldighet enligt samverkansavtalet inte föreligger beträffande de direktiv som utformats för konsulten J.S. Enligt Arbetsdomstolens mening kan frågan om det påstådda brottet mot 38 § medbestämmandelagen inte anses ha ett sådant samband med frågorna om åsidosättande av samverkansavtalet, vars regler om samråd ersätter enbart information och förhandling enligt 11 och 19 §§ medbestämmandelagen, att den frågan kan anses falla inom ramen för de frågor som behandlades vid förhandlingen. Frågan kan inte heller anses omfattas av samma sak som käromålet i övrigt.

Slutsatsen av det anförda blir att Arbetsdomstolen finner att förhandlingskravet enligt 4 kap. 7 § lagen om rättegången i arbetstvister inte är uppfyllt för frågan om det påstådda brottet mot medbestämmandelagen. Talan i den delen skall därför avvisas.

Preskriptionsfrågan

Landstinget har gjort gällande att förbundets talan i dess helhet är preskriberad. Enligt mellan parterna gällande huvudavtal, KHA 94, § 16, gäller att talan skall väckas inom fyra månader efter det att den centrala förhandlingen har avslutats. Landstingets ståndpunkt är att den centrala förhandlingen avslutades den dag förhandlingsprotokollet är daterat, dvs. den 6 maj 2004, eller i varje fall den 1 juli 2004 då det enligt landstinget får anses att Landstingsförbundet frånträdde förhandlingen. Eftersom talan i målet väcktes senare än fyra månader efter båda dessa datum är talan sålunda enligt landstinget preskriberad. Förbundets uppfattning är att den centrala förhandlingen avslutades först i och med att Landstingsförbundet mottog det av förbundet justerade protokollet, vilket skedde den 7 juli 2004. Talan, som väcktes den 2 november 2004, är därmed enligt förbundet väckt i rätt tid och följaktligen inte preskriberad.

Av första stycket i § 20 i huvudavtalet framgår att förhandling skall anses avslutad den dag parterna enats om att förklara den slutförd. Vidare anges att uppgift om denna tidpunkt bör tas in i protokollet. Av andra stycket i bestämmelsen framgår att en förhandling, oavsett vad som sägs i första stycket, skall anses avslutad då part som har fullgjort sin förhandlingskyldighet skriftligen underrättar motparten om att förhandlingen frånträds.

Av utredningen i målet framgår om förhandlingsförloppet att parterna träffades en gång i december 2003, troligen den 9 december, och att man därefter hade fortsatta förhandlingskontakter på annat sätt, bl.a. brevlades. Vidare framgår att parterna någon gång i maj 2004 synes ha nått fram till den ståndpunkten att någon överenskommelse inte skulle kunna träffas i tvisten. J.A. har berättat att han då ansåg att det var tid att avsluta förhandlingen och att han därför upprättade ett protokoll över den centrala förhandlingen som han sände över till motparten. Protokollet är daterat den 6 maj 2004. Några datum för när själva förhandlingskontakterna ägde rum har inte antecknats i protokollet. I protokollets avslutande paragraf, § 5, anges: "Förhandlingarna förklarades avslutade." Protokollet är undertecknat av J.A. och justerat av G.B. för Landstingsförbundet. För förbundets räkning är protokollet justerat av Å.H., som har undertecknat det utan protokollsanmärkning och angett "6/7-04" vid platsen för underskriften.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan innehållet i protokollet i detta fall inte gärna förstås på något annat sätt än att förhandlingen förklaras avslutad den dag protokollet är daterat. Som Arbetsdomstolen tidigare uttalat har ett justerat förhandlingsprotokoll, i vilket anges att förhandlingen avslutats, stor bevisverkan (AD 2005 nr 65 och där gjord hänvisning till AD 1980 nr 33).

Förbundet har emellertid påstått att parterna var överens om att förhandlingen skulle anses avslutad när det fanns ett av bägge parter justerat protokoll. Som framgår av beskrivningen av innehållet i protokollet återspeglas inte det anförda i lydelsen. Å.H. har dock uppgett att den ordningen var självklar för honom och att han därför vid inledningen av förhandlingen förvissade sig om – närmast som ett påstående – att detta skulle gälla även

för denna förhandling samt att han inte fick någon reaktion från J.A:s sida. J.A. har uppgett att han inte minns detta och att hans uppfattning är att det är gängse att förklara förhandlingarna avslutade i samband med att de sista förhandlingskontakterna tas.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan vad som sålunda framkommit inte ge stöd för slutsatsen att parterna hade enats om att förhandlingarna skulle anses avslutade först när det fanns ett protokoll som var justerat av båda parter.

Frågan är då om det ändå finns skäl att anse förhandlingen avslutad vid den tidpunkt som förbundet har gjort gällande. Av utredningen framgår att det protokoll som sedermera undertecknades av Å.H. sändes till förbundet den 23 juni 2004 tillsammans med ett följebrev, i vilket J.A. skriver att Landstingsförbundet frånträder förhandlingen om inte undertecknade protokoll återsänds innan den 1 juli 2004. J.A. har uppgett att han i anslutning till att han i maj 2004 ansåg förhandlingarna slutförda upprättade protokollet och översände det till förbundet samt att han skickade det på nytt när han inte fick tillbaka något undertecknat protokoll. Skälet till att han i brevet skrev att Landstingsförbundet frånträder förhandlingen om undertecknade protokoll inte återsändes var att, om inte förbundet genom att skriva under protokollet bekräftade att parterna var ense om att förhandlingen var avslutad det då bara återstod att skriftligen frånträda förhandlingen för att få ett avslut till stånd.

Förbundet har bestritt att något protokoll kommit till förbundet redan i maj 2004. Däremot är det klarlagt att förbundet fick protokollet tillsammans med J.A:s brev den 24 juni 2004. Vidare har framkommit att Å.H. då hade semester och att det var C.D. som tog emot brevet. Hon har uppgett att hon inte kände till vad saken gällde, att hon vände sig till förbundsdirektören J.R., som inte heller kände till saken, samt att hon då fick i uppdrag att kontakta J.A. för att få information. Av utredningen framgår att det därefter förekom kontakter mellan C.D., J.R. och J.A. kring månadsskiftet juni-juli 2004, bl.a. i form av ett möte mellan dessa tre den 30 juni. C.D. har berättat att J.A. vid mötet gick igenom ärendet, att hon och J.R. bad om möjlighet att ytterligare få undersöka förutsättningarna inom förbundet för en uppgörelse, att man från Landstingsförbundets sida var berett att skjuta upp tiden för undertecknandet av protokollet samt att hon upplevde det som att tvistefrågan då alltjämt var ”öppen”. J.A. har uppgett att det enligt hans uppfattning inte skedde några ytterligare förhandlingskontakter, men att han var beredd att ge förbundet ytterligare tid för att underteckna protokollet trots att han, om det ändå inte blev undertecknat, skulle tvingas upprepa förfarandet att skriftligen frånträda förhandlingen. J.A. och C.D. har således något olika uppfattning om innebörden i de kontakter som efter Landstingsförbundets brev ägde rum mellan förbundet och Landstingsförbundet. Det står dock klart att dessa kontakter inte medförde att något nytt protokoll med annat innehåll upprättades. Som Arbetsdomstolen tidigare angett kan utformningen av protokollet inte ges någon annan innebörd än att Landstingsförbundet, som stått för upprättandet, för sin del ansåg att förhandlingen var avslutad den 6 maj 2004. Det som hände efter kontakterna i slutet av juni och början av juli var att Å.H. justerade

protokollet i det skicket, utan justeringsanmärkning, och utan att på något annat sätt ge uttryck för att förbundet hade uppfattningen att förhandlingen avslutades först vid en senare tidpunkt. Enbart det förhållandet att Å.H., utan ytterligare kommentar, också angav datumet för sin underskrift, är inte ägnat att tolkas som att förbundet hade en annan uppfattning om tidpunkten för förhandlingens avslutande än vad som framgår av protokollets ordalydelse.

Slutsatsen av det anförda blir att Arbetsdomstolen finner att förhandlingarna avslutades den 6 maj 2004. Förbundet skulle därmed ha väckt talan senast den 6 september 2004 för att inte ha förlorat rätten därtill. I och med att så inte skett är förbundets talan, till den del den inte skall avvisas enligt vad som ovan anförts, preskriberad.

Sammanfattning och rättegångskostnader

Sammanfattningsvis finner således Arbetsdomstolen att förbundets talan skall avvisas i den del den avser brott mot 38 § medbestämmandelagen och i övrigt ogillas på grund av preskription.

Vid denna utgång är förbundet skyldigt att ersätta landstinget för rättegångskostnader med yrkat, och av förbundet medgivet, belopp.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avvisar Svenska Psykologförbundets talan till den del den avser påstått brott mot 38 § medbestämmandelagen.
2. Arbetsdomstolen ogillar Svenska Psykologförbundets talan i övrigt.
3. Arbetsdomstolen förpliktar Svenska Psykologförbundet att ersätta Landstinget Halland för rättegångskostnader med etthundratiosennohundrafemtio (110 953) kr, varav 69 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på förstnämnda belopp från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Brita Swan, Berndt Molin, Håkan Torngren, Agnes Günther, Inger Efraimsson, Karl-Erik Svensson. Enhälligt.

Sekreterare: Kajsa Nordström